

Jurij Vega na Dunaju

Jurij Vega je bil rojen leta 1754 v Zagorici pri Dolskem, maturiral pa je leta 1775 v Ljubljani na gimnaziji, kjer je bil Linhartov sošolec. Po maturi se je sam veliko izpopolnjeval v matematiki, tako, da je na Dunaj prišel že s precejšnjim predznanjem.

Na Dunaju je bil profesor matematike na artilerijski šoli, kjer je bil na začetku podporočnik. Leta 1780 je bil še navaden vojak, sedem let pozneje pa že stotnik. Leta 1793 je izdal prvo knjigo logaritmov. Bil je izreden strokovnjak za topove in možnarje. Njegovo balistično, fizikalno in matematično znanje je bilo ključnega pomena za zmago mnogih bitk, saj je kar sproti izračunaval pogoje (naklon cevi, moč...- enačbe za navpični met) za topničarje.



Največje znanstveno delo je opravil z izdajo logaritmovnikov. Vsi so natančni na sedem decimal, razen največjega - "Thesaurum". Tudi sam je visoko cenil to svoje delo. Vegovi logaritmovniki so še dvesto let služili znanstvenikom za svoje izračune. Doživeli so čez sto petdeset ponatisov v nemškem jeziku, vsaj petdeset v ruskem in številne v drugih jezikih.

Vegi je umrla žena leta 1800, ko je bila stara komaj 29 let. Ostal je sam s svojima sinovoma, ki sta kasneje tudi preminula; Henrik Franc je umrl leta 1811, Jožef pa je naredil samomor leta 1817. Vegov rod je izumrl.

Baron Jurij Vega, podpolkovnik 4. Topniškega polka na Dunaju, je 17. septembra brez sledu izginil. Iskali so ga osem dni. Našli so ga deveti dan v Donavi. Vzrok smrti še danes ni pojasnjen. Nekaj časa so mislili, da je šlo za samomor ali za nesrečo pri kopanju, kot piše v uradnem poročilu. Drugi viri navajajo, da ga je umoril mlinar, od katerega je Vega kupoval konja. Zločin je priznal devet let pozneje, ko so pri njem našli šestilo z vgraviranimi inicialkami Jurija Vege.

Juriju Vegi v spomin je poimenovan krater na Luni v Avstralskem morju.

Jožef Stefan na Dunaju

Rodil se je v Šempetru leta 1835. V krstni knjigi je zapisan kot Stephan, v šolskih katalogih pa kot Stefan. Pozneje se je podpisoval kot Štefan. Danes njegov priimek zapišemo kot Stefan. Po njem se imenuje leta 1953 ustanovljen fizikalni institut .

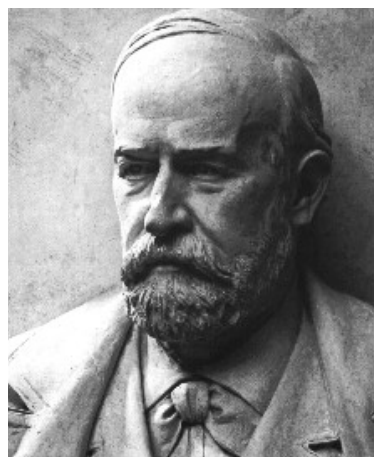
Ko je bil star 22 let, je objavil svojo prvo fizikalno razpravo, s triindvajsetimi je doktoriral, z osemindvajsetimi pa je postal najmlajši redni profesor v obdonskem cesarstvu.

Zanimivo je, da se je v svojih gimnazijskih letih ukvarjal bolj kot z naravoslovjem z literaturo - pisal je pesmi in spise, študiral je slovanske jezike in celo prevajal pesmi iz češčine in ruščine v slovenščino.

Fiziko in matematiko je doštudiral leta 1857. Leta 1864 je predložil sedem razprav Akademiji in dobil zanje Liebnovo nagrado. Istega leta je postal akademik in voditelj Fizikalnega instituta v Erdbegstraße, kjer je deloval od leta 1858 do 1875. V skladu z njegovimi prizadevanji so institut preselili v primernejše prostore v Turkenstraße 3, kjer je Stefan živel in deloval vse do svoje smrti.

Najpomembnejše njegovo delo sega na področje toplotnega sevanja. Znana je njegova

Enačba: kip Jožefa Stefana v
arkadah dunajske univerze.
Naredil ga je kipar Anton
Schmidgruber



To je temeljna enačba ti. Stefanovega zakona. Z njo je kot prvi pravilno izračunal temperaturo na površju Sonca (5500°C) Njegov učenec Boltzmann pa je ta isti zakon izpeljal iz termodinamike, zato včasih ta zakon imenujemo tudi po njem (ali kompromisni - po obeh).

Stefan je vedno veljal za vase zaprtega in molčečega človeka. Toda ko se je poročil z Marijo Neumann, se je popolnoma razživel. Na žalost je kmalu potem obrnil poslednji list svojega življenja, na višku svoje ustvarjalnosti. To je bilo 7. januarja 1893. Preminul je zaradi srčne kapi.